

GENERALNY DYREKTOR OCHRONY ŚRODOWISKA

Andrzej Szweda-Lewandowski

Warszawa, 24-08-2023 r.

DZP-WP.0911.1.2023.DK.7

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

z kontroli zwykłej, przeprowadzonej na podstawie ustawy z dnia 15 lipca 2011 roku o kontroli w administracji rządowej (Dz. U. z 2020 r., poz. 224).

I. INFORMACJE OGÓLNE

Nazwa kontrolowanej jednostki	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Lublinie
Instytucja kontrolująca	Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Departament Zarządzania Zasobami Przyrody
Podstawa przeprowadzenia kontroli	Upoważnienie Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska
Termin przeprowadzenia kontroli	3 kwietnia – 31 lipca 2023 roku
Skład zespołu kontrolującego	1. Dariusz Kostrzewa – Specjalista w Wydziale ds. Planowania Ochrony w Departamencie Zarządzania Zasobami Przyrody GDOŚ 2. Andrzej Langowski – Radca w Wydziale ds. Planowania Ochrony w Departamencie Zarządzania Zasobami Przyrody GDOŚ

II. ZAKRES KONTROLI

Realizacja działań z zakresu ochrony przyrody w rezerwach przyrody województwa lubelskiego.

Przedmiot kontroli:

1. Realizacja działań wskazanych w zadaniach ochronnych dla rezerwatów przyrody, ustanowionych na podstawie art. 22 ustawy o *ochronie przyrody* (Dz. U. z 2023 r. poz. 1336).
2. Realizacja działań wykonywanych z zakresu ochrony przyrody wskazanych w decyzjach Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, wydanych na podstawie art. 15 ust. 4 pkt. 1 ustawy o *ochronie przyrody*.
3. Aktualizowanie Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody, zgodnie z art. 113 ust. 4 ustawy o *ochronie przyrody*.

Okres objęty kontrolą:

Lata 2018 – 2022

III. USTALENIA KONTROLI

W okresie kontroli Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Lublinie zarządzał 88 rezerwatami przyrody, w tym trzema granicznymi wspólnie z innymi regionalnymi dyrektorami. Do kontroli wytypowano 16 rezerwatów przyrody, w których były realizowane działania ochronne na podstawie aktów planistycznych (zadań ochronnych). W okresie objętym kontrolą, żaden z rezerwatów przyrody, zarządzanych przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie, nie posiadał planu ochrony. W ramach kontroli w dniu 23 czerwca 2023 r. została przeprowadzona wizja na terenie 3 rezerwatów przyrody (*Hubale, Skarpa Dobrska oraz Żółwiowe Błota*). Ponadto kontrolowano realizację działań ochronnych, które były dopuszczone decyzją Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska. Czynności kontrolne dotyczyły także sprawdzenia poziomu wprowadzenia aktów prawnych w Centralnym Rejestrze Form Ochrony Przyrody (dalej CRFOP), dotyczących rezerwatów przyrody województwa lubelskiego.

W wyniku kontroli ustalono, co następuje:

1) w zakresie realizacji działań ochronnych na podstawie dokumentów planistycznych w rezerwach przyrody:

Poniżej przedstawiono listę 16 losowo wytypowanych do kontroli rezerwatów przyrody wraz z aktami prawnymi obowiązującymi w latach 2018 – 2022. Informacje na temat realizacji działań ochronnych pochodzą z notatek, sprawozdań oraz pism przesłanych przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie oraz przekazanych ustnie, podczas spotkania w ramach wizyty pracownika Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w dniu 23 czerwca 2023 r.

a) Rezerwat przyrody Brzeźno

Cel ochrony rezerwatu: zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych torfowiska węglanowego z rzadkimi gatunkami roślin.

Stopień osiągnięcia celu ochrony w ocenie RDOŚ w Lublinie na dzień 27.04.2023 r.: Stan ochrony przedmiotu ochrony zadowalający - jednak ze względu na specyfikę siedliska i sukcesję roślinności drzewiastej i krzewiastej w rezerwacie - konieczność kontynuowania zabiegów polegających na koszeniu oraz wycince odrostów drzew i krzewów. Widoczne efekty działań ochronnych.

Akt określający obowiązujący reżim prawny: Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dn. 23 stycznia 1973 r. w sprawie uznania za rezerwaty przyrody (M. P. z 1973 r. Nr 5, poz. 38).

Czy w akcie w sprawie rezerwatu są punkty załamania granic: nie

Sprawdzany akt wskazujący działania ochronne w latach 2018 – 2022: Zarządzenie Nr 68/18 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 14 listopada 2018 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody „Brzeźno”.

Zakres czasowy kontrolowanego aktu: 14.11.2018 r. – 31.12.2022 r.

Czas obowiązywania zadań ochronnych: 5 lat

Czy działania mogą być jeszcze realizowane: tak

Lp.	Działania określone w akcie	Informacja na temat realizacji od RDOŚ w Lublinie	Uwagi GDOŚ
1.	<p>1) wykonanie jednego pokosu w ciągu roku w terminie od 15 października do 15 lutego.</p> <p>2) usunięcie uzyskanej biomasy poza obszar rezerwatu</p> <p>3) usuwanie pojedynczych drzew, krzewów w okresie od 15 października do 15 lutego</p> <p>(rozmiar działań: 157,97 ha z podziałem na sześć powierzchni. Co roku od 15% do 25% powierzchni całkowitej; każda powierzchnia będzie koszona tylko jeden raz w latach 2018-2023)</p>	<p>Nadleśnictwo Chełm w latach 2018 – 2022 corocznie zrealizowało działania ochronne, na łącznej powierzchni 118,37 ha.</p>	Brak uwag.

W 1 paragrafie zapisano, że ustanawia się zadania ochronne na lata 2018 -2023. Jest to niejednoznaczne. Ponieważ zarządzenie było wydane w listopadzie 2018 r., więc nie może obowiązywać wstecz, oraz może być wydane na maksymalnie 5 lat, czyli nie może obowiązywać w grudniu 2023 r.. W zadaniach powierzchnia działań jest większa niż w uzasadnieniu oraz w CRFOP (157,97 – zadania, 157,78 ha – uzasadnienie i CRFOP). Ponadto, w uzasadnieniu wpisano złą nazwę obszaru siedliskowego Natura 2000. Zamiast Chełmskie Torfowiska Węglowe PLH060023 powinno być Torfowiska Chełmskie PLH060023.

Wskazane jest również wydanie nowego aktu ustanawiającego w sprawie rezerwatu, określającego stan prawny oraz granice.

b) Rezerwat przyrody Czartowe Pole

Cel ochrony rezerwatu: zachowanie w stanie naturalnym cech krajobrazu malowniczo ukształtowanego odcinka doliny potoku Sopot porosłej lasem mieszanym z rzadkimi gatunkami roślin i zwierząt oraz licznymi wodospadami.

Stopień osiągnięcia celu ochrony w ocenie RDOŚ w Lublinie na dzień 27.04.2023 r.: Stan ochrony przedmiotu ochrony niezadowolający - obecność gatunków obcych (niecierpek gruczołowaty, czeremcha amerykańska), bardzo duża presja turystyczna w rezerwacie.

Akt określający obowiązujący reżim prawny: Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 21 lipca 1958 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M. P. z 1958 r. Nr 63, poz. 363, ze zm.).

Czy w akcie w sprawie rezerwatu są punkty załamania granic: nie

Sprawdzany akt wskazujący działania ochronne w latach 2018 – 2022: Zarządzenie nr 5/2019 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 21 stycznia 2019 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody "Czartowe Pole".

Zakres czasowy kontrolowanego aktu: 21.01.2019 r. – 21.01.2020 r.

Czas obowiązywania zadań ochronnych: 1 rok

Czy działania mogą być jeszcze realizowane: nie

Lp.	Działania określone w akcie	Informacja na temat realizacji od RDOŚ w Lublinie	Uwagi GDOŚ
1.	<p>1) identyfikowanie w terenie drzew zasiedlonych przez kornika ostrozębnego oraz jodłowca krzywozębnego i sukcesywne ich usuwanie poprzez ich ścinę, która ma być tak prowadzona, aby w jak najmniejszym stopniu ingerować w podszyt i ściółkę,</p> <p>2) usunięcie uzyskanej biomasy poza obszar rezerwatu i spalanie pozostałości zrębkowych poza obszarem rezerwatu przyrody.</p> <p>Nadleśnictwo: Józefów leśnictwo: Karczmisko oddz. 193 j – 10 m³ oddz. 193 k – 25 m³ oddz. 193 l – 40 m³</p>	Nadleśnictwo Józefów zrealizowało działanie polegające na usunięciu zasiedlonych przez kornika ostrozębnego oraz jodłowca krzywozębnego drzew. W ramach prac usunięto 48,18 m ³ drzew.	Brak uwag.
2.	<p>Prowadzenie monitoringu kornika ostrozębnego i jodłowca krzywozębnego na obszarze rezerwatu „Czartowe Pole”, w związku z ich szybkim rozprzestrzenianiem się w celu szybkiego podejmowania działań ochronnych.</p> <p>Działanie na terenie całego rezerwatu</p>	Monitoring kornika ostrozębnego i jodłowca krzywozębnego był realizowany w okresie od maja do września 2019 r.	Brak uwag.

Wskazane jest wydanie nowego aktu ustanawiającego w sprawie rezerwatu, określającego stan prawny oraz granice.

c) Rezerwat przyrody Hubale

Cel ochrony rezerwatu: zachowanie miejsc występowania susła perełkowanego.

Stopień osiągnięcia celu ochrony w ocenie RDOŚ w Lublinie na dzień 27.04.2023 r.: Stan ochrony przedmiotu ochrony niezadawalający - jednak ze względu na duże wymagania siedliskowe susła perełkowanego konieczne jest coroczne kontynuowanie zabiegów ochronnych.

Akt określający obowiązujący reżim prawny: Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 26 marca 1982 r. w sprawie uznania za rezerwaty przyrody (M.P. z 1982 r. Nr 10 poz. 74)

Czy w akcie w sprawie rezerwatu są punkty załamania granic: nie

Sprawdzany akt wskazujący działania ochronne w latach 2018 – 2022: Zarządzenie Nr 2/2022 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 8 marca 2022 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody Hubale

Zakres czasowy kontrolowanego aktu: 8.03.2022 r. – 31.12.2022 r.

Czas obowiązywania zadań ochronnych: 1 rok

Czy działania mogą być jeszcze realizowane: nie

Lp.	Działania określone w akcie	Informacja na temat realizacji od RDOŚ w Lublinie	Uwagi GDOŚ
1.	Wypas krów lub innych kopytnych zwierząt gospodarskich (owce, konie, kozy) na wybranych powierzchniach w obrębie rezerwatu w terminie od około 15 maja do około 31 sierpnia, w zależności od zasobności murawy pastwiskowej. (do 20 ha)	Na terenie rezerwatu prowadzony był wypas owiec na obszarze 16 ha.	Brak uwag
	W zależności od intensywności prowadzonego wypasu dwu lub trzykrotne koszenie lub dokaszanie roślinności zielnej w okresie od 1 maja do 15 października, ze zgrabieniem, zebraniem i wywiezieniem skoszonej biomasy poza obręb rezerwatu. (do 20 ha, w zależności od powierzchni prowadzonego wypasu)	Zrealizowano koszenie na obszarze 15 ha.	Brak uwag
2.	Rozbiórka tam i żeremi wybudowanych przez bobry europejskie. Rozbiórkę tam i żeremi należy wykonywać w terminie: od 1 marca do 15 kwietnia albo od 1 sierpnia do 31 października. (Rozbiórka tam i żeremi w zależności od potrzeb) Lokalizacja: Rowy melioracyjne zlokalizowane na terenie rezerwatu i na jego granicach oraz w ich pobliżu (działka nr 858/6 obrębu Mokre), tj. rowy oznaczone jako E, E29, F i boczne.	Nie było potrzeby rozbiórki tam.	Brak uwag.
3.	Przeprowadzenie zasilenia reintrodukowanej kolonii susła perełkowanego w wyznaczonych miejscach o odpowiednich warunkach siedliskowych (w przypadku spadku liczebności susłów w rezerwacie i dostępności osobników do przesiedlenia (dobra kondycja populacji źródłowej)). (do 4 ha)	Nie stwierdzono potrzeby przenoszenia.	Brak uwag
4.	Odstrzał lisów w lokalnej populacji. (do 20 sztuk) Lokalizacja: Teren rezerwatu i w promieniu do 3 km od jego granic	Działanie zostało zrealizowane przez Łowczego Koła Łowieckiego „Sarna” w Zarzeczcu.	Brak uwag

Rezerwat przyrody Hubale kontrolowany był także podczas wizji terenowej 23 czerwca 2023 roku. W terenie widać efekt działań polegających na wypasie i koszeniu. Widoczne były także nory i ślady przemieszczania się susła perełkowanego. Obszar Natura 2000 Hubale PLH060008 częściowo nie pokrywa się z rezerwatem, a w uzasadnieniu brzmi jakby były takie

same. Należałoby ujednoczyć granice obu obszarów chronionych. Wskazane jest wydanie nowego aktu ustanawiającego w sprawie rezerwatu, określającego stan prawny oraz granice.

d) Rezerwat przyrody Jata

Cel ochrony rezerwatu: Zachowanie zbiorowisk leśnych o charakterze naturalnym z dużym udziałem jodły występującej tutaj na północno-wschodniej granicy swego zasięgu.

Stopień osiągnięcia celu ochrony w ocenie RDOŚ w Lublinie na dzień 27.04.2023 r.:

Cel ochrony jest zachowany w stanie właściwym.

Akt określający obowiązujący reżim prawny: Zarządzenie Ministra Leśnictwa z dn. 4 sierpnia 1952 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M.P. z 1952 r. Nr A-69, poz. 1049).

Czy w akcie w sprawie rezerwatu są punkty załamania granic: nie

Sprawdzany akt wskazujący działania ochronne w latach 2018 – 2022: Zarządzenie Nr 6/2017 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 6 marca 2017 r. zmieniające Zarządzenie Nr 67/15 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 14 grudnia 2015 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody „Jata”.

Zakres czasowy kontrolowanego aktu: 1.01.2018 r. – 31.07.2018 r.

Czas obowiązywania zadań ochronnych: 1 rok 4 miesiące

Czy działania mogą być jeszcze realizowane: nie

Lp.	Działania określone w akcie	Informacja na temat realizacji od RDOŚ w Lublinie	Uwagi GDOŚ
1.	Wykaszenie roślinności zielnej. Wycinka roślinności drzewiastej i krzewiastej. Usunięcie pozyskanej biomasy poza teren rezerwatu.	Usunięto w okresie obejmującym kontrolę 4,93 ha roślinności zielnej.	Brak uwag.
2a.	1) identyfikowanie w terenie drzew zasiedlonych przez kornika ostrozębego i sukcesywne ich usuwanie poprzez ich ścinę, która ma być tak prowadzona, aby w jak najmniejszym stopniu ingerować w podszyt i ściółkę, 2) usunięcie uzyskanej biomasy poza obszar rezerwatu	Działanie zrealizowano w okresie nieobjętym kontrolą.	Brak uwag
2b.	Prowadzenie monitoringu kornika ostrozębego na obszarze rezerwatu „Jata”, w związku z jego szybkim rozprzestrzenianiem się w celu niezwłocznego podejmowania działań ochronnych.	Nadleśnictwo Łuków realizowało monitoring kornika ostrozębego.	Brak uwag.
3.	Wykonywanie prac konserwacyjnych obiektów małej retencji - wykaszanie rowów	Nadleśnictwo Łuków wykosiło brzegi zbiorników retencyjnych na powierzchni 0,1 ha, w okresie	Brak uwag

	doprowadzających wodę, wykaszanie brzegów zbiorników retencyjnych/przeciwpożarowych	obejmującym kontrolę	
4.	Wykonanie remontu drewnianego podestu, przy zbiorniku przeciwpożarowym, służącego do celów przeciwpożarowych.	Działanie zrealizowano w okresie nieobjętym kontrolą.	Brak uwag.

W uzasadnieniu pierwotnego zarządzenia z 2015 r. wskazano, że obszar jest położony na obszarach Natura 2000 Jata PLH060108 oraz Lasy Łukowskie PLB060010, natomiast Obszar Natura 2000 Jata nie pokrywa się całościowo z rezerwatem. Działania zrealizowano głównie w okresie nie obejmującym kontroli. Zarządzenie wygasło 31.07.2018 r., ponieważ RDOŚ w Lublinie wydał nowe zarządzenie Nr 48/2018 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 31 lipca 2018 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody „Jata”. Wskazane jest wydanie nowego aktu ustanawiającego w sprawie rezerwatu, określającego stan prawny oraz granice.

e) Rezerwat przyrody Jezioro Obradowskie

Cel ochrony rezerwatu: zachowanie jeziora dystroficznego oraz stanowisk wielu rzadkich gatunków roślin wodnych i torfowiskowych.

Stopień osiągnięcia celu ochrony w ocenie RDOŚ w Lublinie na dzień 27.04.2023 r.:

Stan ochrony ekosystemu jeziornego - niewłaściwy: eutrofizacja wód, obecność inwazyjnych gatunków ryb. Monitoring efektów działań ochronnych (obejmujący płat nr 1 płat nr 2) przeprowadzony w 2021 roku wskazał na właściwy stan ochrony siedliska 7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska. Jednak ze względu na specyfikę siedliska i sukcesję sosny w rezerwacie - konieczność kontynuowania zabiegów polegających na wycince drzew i usuwaniu siewek sosny. Widoczne są efekty działań ochronnych.

Akt określający obowiązujący reżim prawny: zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 26 marca 1975 r. w sprawie uznania za rezerwaty przyrody. (M.P. z 1975 r. Nr 11, poz. 64)

Czy w akcie w sprawie rezerwatu są punkty załamania granic: nie

Sprawdzany akt wskazujący działania ochronne w latach 2018 – 2022: zarządzenie Nr 56/19 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 24 września 2019 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody „Jezioro Obradowskie”
Zakres czasowy kontrolowanego aktu: 24.09.2019 r. – 31.12.2022 r.

Czas obowiązywania zadań ochronnych: 5 lat

Czy działania mogą być jeszcze realizowane: tak

Lp.	Działania określone w planie ochrony	Informacja na temat realizacji od RDOŚ w Lublinie	Uwagi GDOŚ
1.	1) usuwanie drzew i krzewów, w tym usuwanie nalotów i podrostów drzew, obrączkowanie i ogławianie drzew 2) usunięcie uzyskanej biomasy poza obszar zasięgu płatu występowania	Wycinki zrealizowano na łącznej powierzchni 5 ha (płat nr 1 pow. 1,7 ha, płat nr 2 pow. 3,3 ha),	Brak uwag

	siedliska przyrodniczego, na terenie którego prowadzone będą działania ochrony czynnej		
2.	Wykonanie monitoringu stanu siedlisk w związku z wykonywaniem działań ochronnych.	Wykonano monitoring stanu siedlisk w 2021 r.	Brak uwag.
3.	1) Wycięcie i usunięcie (wywiezienie przed wylotem szkodnika) z rezerwatu surowca wyrobionego z drzew wykazujących oznaki zasiedlenia. 2) Wywiezienie i spalenie poza obszarem rezerwatu wierzchołków i gałęzi zasiedlonych przez komika.	Nie stwierdzono porażenia przez kornika ostrozębnego, w związku z tym nie realizowano działania.	Brak uwag.
4.	Prowadzenie monitoringu komika ostrozębnego na obszarze rezerwatu przyrody „Jezioro Obradowskie”, w związku z jego szybkim rozprzestrzenianiem się, w celu szybkiego podejmowanie działań ochronnych.	Nadleśnictwo Parczew prowadzi monitoring kornika ostrozębnego.	Brak uwag.

Rezerwat w większości pokrywa się z obszarem Natura 2000 Ostoja Parczewska PLH060107. W uzasadnieniu brzmi jakby całościowo był objęty obszarem, a wschodnia część rezerwatu nie pokrywa się z obszarem Natura 2000. Wskazane jest wydanie nowego aktu ustanawiającego w sprawie rezerwatu, określającego stan prawny oraz granice.

Działania mogą być realizowane do 24 września 2024 roku.

f) Rezerwat przyrody Las Królewski

Cel ochrony rezerwatu: zachowanie zbiorowisk rzadkich roślin kserotermicznych oraz wielogatunkowych drzewostanów o charakterze naturalnym.

Stopień osiągnięcia celu ochrony w ocenie RDOŚ w Lublinie na dzień 27.04.2023 r.:

Stan ochrony przedmiotu ochrony właściwy - jednak ze względu na specyfikę siedliska i sukcesję roślinności zielnej i krzewiastej w rezerwacie - konieczność kontynuowania zabiegów polegających na koszeniu oraz wycince odrostów drzew i krzewów.

Widoczne efekty działań ochronnych.

Akt określający obowiązujący reżim prawny: zarządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 25 lipca 1997 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M.P. z 1997 r. Nr 56, poz. 540).

Czy w akcie w sprawie rezerwatu są punkty załamania granic: nie

Sprawdzany akt wskazujący działania ochronne w latach 2018 – 2022: Zarządzenie Nr 9/2021 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 15 listopada 2021 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu Las Królewski.

Zakres czasowy kontrolowanego aktu: 15.11.2021 r. – 15.11.2022 r.

Czas obowiązywania zadań ochronnych: 1 rok

Czy działania mogą być jeszcze realizowane: nie

Lp.	Działania określone w akcie	Informacja na temat	Uwagi GDOŚ
-----	-----------------------------	---------------------	------------

		realizacji od RDOŚ w Lublinie	
1a.	Wykoszenie roślinności zielonej oraz selektywne usunięcie odrostów drzew i krzewów porastających zbocze kserotermiczne. Usunięcie uzyskanej biomasy poza obszar rezerwatu	Zgodnie z protokołem z grudnia 2021 r. działanie zrealizowano.	Brak uwag
1b.	Wykoszenie roślinności zielonej (np.: nawłoci kanadyjskiej <i>Solidago canadensis</i> , pokrzywy zwyczajnej <i>Urtica dioica</i>) u podnóża zbocza kserotermicznego. Usunięcie uzyskanej biomasy poza obszar rezerwatu.	Zgodnie z protokołem z grudnia 2021 r. działanie zrealizowano.	Brak uwag
2.	Wygrabienie mszystej pokrywy glebowej oraz liści i igliwia z obszaru murawy kserotermicznej i miejsca wykonania wycinki drzew i krzewów, co ma poprawić warunki kiełkowania i wzrostu roślinności kserotermicznej.	Zgodnie z protokołem z grudnia 2021 r. działanie zrealizowano.	Brak uwag

Wskazane jest wydanie nowego aktu ustanawiającego w sprawie rezerwatu, określającego stan prawny oraz granice.

g) Rezerwat przyrody Piekiełko koło Tomaszowa Lubelskiego

Cel ochrony rezerwatu: zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych dużego skupienia głazów narzutowych, przyniesionych przez lodowiec, o wyjątkowo dużych rozmiarach.

Stopień osiągnięcia celu ochrony w ocenie RDOŚ w Lublinie na dzień 27.04.2023 r.:

Stan ochrony przedmiotu ochrony – właściwy. Widoczne efekty działań ochronnych.

Akt określający obowiązujący reżim prawny: Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 18 lipca 1962 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M.P. z 1962 r. Nr 60, poz. 287).

Czy w akcie w sprawie rezerwatu są punkty załamania granic: nie

Akt wskazujący działania ochronne w latach 2018 – 2022: Zarządzenie nr 66/2015 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 3 grudnia 2015 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody "Piekiełko koło Tomaszowa Lubelskiego" zmienione zarządzeniem nr 22/2019 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 1 kwietnia 2019 r. zmieniające zarządzenie nr 66/15 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 3 grudnia 2015 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody "Piekiełko koło Tomaszowa Lubelskiego"

Zakres czasowy kontrolowanego aktu: 1.01.2018 r. – 3.12.2020 r.

Czas obowiązywania zadań ochronnych: 5 lat

Czy działania mogą być jeszcze realizowane: nie

Działania wskazane w akcie pierwotnym z 2015 r.

Lp.	Działania określone w akcie	Informacja na temat realizacji od RDOŚ w	Uwagi GDOŚ
-----	-----------------------------	--	------------

		Lublinie	
1.	Odslonięcie głązów poprzez wycinkę pojedynczych drzew jarząbu, czereśni, sosny, głogu zlokalizowanych w ich bezpośrednim sąsiedztwie. Usunięcie uzyskanej biomasy z obszaru zalegania głązów. (około 9 szt. drzew o masie około 1 m ³)	Prace zrealizowane przez Nadleśnictwo Tomaszów w grudniu 2015 r. we współpracy z Urzędem Gminy Tomaszów Lubelski	Działanie zrealizowane przed okresem objętym kontrolą.
2.	Odslonięcie głązów poprzez usunięcie zalegającej na nich biomasy w postaci gałęzi. Usunięcie uzyskanej biomasy z obszaru zalegania głązów. (około 10 mp gałęzi)	Prace zrealizowane przez Nadleśnictwo Tomaszów w maju 2016 r. we współpracy z Urzędem Gminy Tomaszów Lubelski.	Działanie zrealizowane przed okresem objętym kontrolą.
3.	Odslonięcie głązów poprzez usunięcie warstwy ściółki i gleby mineralnej, która przez lata gromadziła się na i wokół głązów, powodując ich częściowe lub prawie całkowite zastonięcie. Usunięcie uzyskanej biomasy z obszaru zalegania głązów. (około 20 m ³ ściółki i gleby mineralnej)	Prace zrealizowane przez Nadleśnictwo Tomaszów w maju 2016 r. we współpracy z Urzędem Gminy Tomaszów Lubelski.	Działanie zrealizowane przed okresem objętym kontrolą.
4.	Odslonięcie głązów poprzez okresowe (przynajmniej raz w roku - w okresie letnim) wykaszanie krzewów i roślinności zielnej. Usunięcie uzyskanej biomasy z obszaru zalegania głązów (ok. 0,1 ha)	Prace zrealizowane przez Nadleśnictwo Tomaszów w maju 2016 r. we współpracy z Urzędem Gminy Tomaszów Lubelski.	Działanie zrealizowane przed okresem objętym kontrolą.

Działania wskazane w zarządzeniu zmieniającym z 2019 r.

Lp.	Działania określone w akcie	Informacja na temat realizacji od RDOŚ w Lublinie	Uwagi GDOŚ
1.	Odslonięcie głązów poprzez wycinkę pojedynczych drzew jarząbu, czereśni, sosny, głogu zlokalizowanych w ich bezpośrednim sąsiedztwie. Usunięcie uzyskanej biomasy z obszaru zalegania głązów. (około 9 szt. drzew o masie około 1 m ³)	Prace zrealizowane przez Nadleśnictwo Tomaszów w grudniu 2015 r. we współpracy z Urzędem Gminy Tomaszów Lubelski	Działanie zrealizowane przed okresem objętym kontrolą oraz wykonane na podstawie pierwotnego aktu.
2.	Odslonięcie głązów poprzez usunięcie zalegającej na nich biomasy w postaci gałęzi. Usunięcie uzyskanej biomasy z obszaru zalegania głązów. (około 10 mp gałęzi)	Prace zrealizowane przez Nadleśnictwo Tomaszów w maju 2016 r. we współpracy z Urzędem Gminy Tomaszów Lubelski.	Działanie zrealizowane przed okresem objętym kontrolą oraz wykonane na podstawie pierwotnego aktu.
3.	Odslonięcie głązów poprzez usunięcie warstwy ściółki i gleby mineralnej, która przez lata gromadziła się na i wokół głązów, powodując ich częściowe lub prawie całkowite zastonięcie. Usunięcie uzyskanej biomasy z obszaru zalegania głązów. (około	Prace zrealizowane przez Nadleśnictwo Tomaszów w maju 2016 r. we współpracy z Urzędem Gminy Tomaszów Lubelski.	Działanie zrealizowane przed okresem objętym kontrolą oraz wykonane na podstawie pierwotnego aktu.

	20 m ³ ściółki i gleby mineralnej)		
4.	Odsłonięcie głązów poprzez okresowe (przynajmniej raz w roku - w okresie letnim) wykaszanie krzewów i roślinności zielnej. Usunięcie uzyskanej biomasy z obszaru zalegania głązów. (około 0,1 ha)	Prace zrealizowane przez Nadleśnictwo Tomaszów w maju 2016 r. we współpracy z Urzędem Gminy Tomaszów Lubelski.	Działanie zrealizowane przed okresem objętym kontrolą oraz wykonane na podstawie pierwotnego aktu.
5.	1) Identyfikowanie w terenie drzew zasiedlonych przez kornika ostrozębnego i sukcesywne ich usuwanie poprzez ich ścinę, która ma być tak prowadzona, aby w jak najmniejszym stopniu ingerować w podszyt i ściółkę, 2) usunięcie uzyskanej biomasy poza obszar rezerwatu i spalenie pozostałości zrębkowych poza obszarem rezerwatu przyrody.	Nadleśnictwo Tomaszów zrealizowało działanie. Łącznie usunięto 17 m ³ sosny.	Brak uwag
6.	Prowadzenie monitoringu kornika ostrozębnego na obszarze rezerwatu „Piekiełko koło Tomaszowa Lubelskiego”, w związku z jego szybkim rozprzestrzenianiem się w celu szybkiego podejmowania działań ochronnych.	Nadleśnictwo Tomaszów zrealizowało działanie.	Brak uwag

W sprawozdaniu z realizacji działań w rezerwacie, zrealizowanych przez Nadleśnictwo Tomaszów, znalazły się takie, których nie ma w akcie określającym zadania ochronne: usunięcie ok. 20 drzew w ramach wyznaczenia ścieżki do ruchu pieszego czy ustawienie przy trasie szlaku drewnianych kierunkowskazów oraz tablic informacyjnych. Wskazane jest wydanie nowego aktu ustanawiającego w sprawie rezerwatu, określającego stan prawny oraz granice.

h) Rezerwat przyrody Piskory

Cel ochrony rezerwatu: zachowanie ze względów naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych zespołu ekosystemów wodnych, bagiennych i leśnych o dużej różnorodności biologicznej

Stopień osiągnięcia celu ochrony w ocenie RDOŚ w Lublinie na dzień 27.04.2023 r.:

Stan ochrony przedmiotu ochrony niewłaściwy - przede wszystkim niezrównoważony bilans wodny, zły stan techniczny grobli czołowej zbiornika Piskory

Akt określający obowiązujący reżim prawny: Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 23 grudnia 1998 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (Dz. U. z 1998 r. Nr 166, poz. 1230),

Czy w akcie w sprawie rezerwatu są punkty załamania granic: nie

Sprawdzany akt wskazujący działania ochronne w latach 2018 – 2022: Zarządzenie Nr 74/2019 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 29 listopada 2019 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody "Piskory"

Zakres czasowy kontrolowanego aktu: 29.11.2019 r. – 29.11.2020 r.

Czas obowiązywania zadań ochronnych: 1 rok

Czy działania mogą być jeszcze realizowane: nie

Lp.	Działania określone w akcie	Informacja na temat realizacji od RDOŚ w Lublinie	Uwagi GDOŚ
1.	1) identyfikowanie w terenie drzew zasiedlonych przez kornika ostrozębego i sukcesywne ich usuwanie poprzez ich ścinę, która ma być tak prowadzona, aby w jak najmniejszym stopniu ingerować w podszyt i ściółkę, 2) usunięcie uzyskanej biomasy poza obszar rezerwatu przyrody i jej spalanie	Nadleśnictwo Puławy łącznie usunęło 31,29 m ³ sosny, zasiedlonej przez kornika.	Brak uwag.
2.	Prowadzenie monitoringu kornika ostrozębego na obszarze rezerwatu „Piskory”, w związku z jego szybkim rozprzestrzenianiem się w celu szybkiego podejmowania działań ochronnych.	Nadleśnictwo Puławy przeprowadziło monitoring.	Brak uwag.

Wskazane jest wydanie nowego aktu ustanawiającego w sprawie rezerwatu, określającego stan prawny oraz granice.

i) Rezerwat przyrody Podzamcze

Cel ochrony rezerwatu: zachowanie zbiorowisk roślinności kserotermicznej.

Stopień osiągnięcia celu ochrony w ocenie RDOŚ w Lublinie na dzień 27.04.2023 r.:

Stan ochrony przedmiotu ochrony - zadowolający - jednak ze względu na specyfikę siedliska i sukcesję roślinności drzewiastej i krzewiastej w rezerwacie - konieczność kontynuowania zabiegów polegających na koszeniu oraz wycince odrostów drzew i krzewów. Wyraźnie widoczne efekty działań ochronnych.

Akt określający obowiązujący reżim prawny: Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 31 sierpnia 2022 roku w sprawie rezerwatu przyrody „Podzamcze” (Dz. Urz. Woj. Lubel. z 2022 r. poz. 4179)

Czy w akcie w sprawie rezerwatu są punkty załamania granic: tak

Sprawdzany akt wskazujący działania ochronne w latach 2018 – 2022: Zarządzenie Nr 62/2019 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 28 października 2019 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody Podzamcze
Zakres czasowy kontrolowanego aktu: 28.10.2019 r. – 28.10.2020 r.

Czas obowiązywania zadań ochronnych: 1 rok

Czy działania mogą być jeszcze realizowane: nie

Lp.	Działania określone w akcie	Informacja na temat realizacji od RDOŚ w Lublinie	Uwagi GDOŚ
1.	Wycięcie dwuletnich odrostów drzew i krzewów na obszarze murawy kserotermicznej. Wyrwanie dwuletnich siewek sosny i brzozy na obszarze murawy kserotermicznej.	Zgodnie z protokołem odbioru prac z listopada 2019 r., działanie wykonano.	Brak uwag.

Usunięcie uzyskanej biomasy poza obszar rezerwatu.		
--	--	--

Nie stwierdzono innych zastrzeżeń w ramach kontroli.

j) Rezerwat przyrody Rogów

Cel ochrony rezerwatu: zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych stanowiska rzadkich roślin stepowych i roślin kserotermicznych z reliktowym stanowiskiem dziewięciśliu popłocholistnego (*Carlina onopordifolia* Bess).

Stopień osiągnięcia celu ochrony w ocenie RDOŚ w Lublinie na dzień 27.04.2023 r.:

Stan ochrony przedmiotu ochrony - właściwy - jednak ze względu na specyfikę siedliska i sukcesję roślinności drzewiastej i krzewiastej w rezerwacie - konieczność kontynuowania zabiegów polegających na koszeniu oraz wycince odrostów drzew i krzewów. Niezbyt widoczne efekty działań ochronnych ze względu na silną ekspansję roślinności krzewiastej.

Akt określający obowiązujący reżim prawny: Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 23 października 1965 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M.P. z 1965 r. Nr 65, poz. 373).

Czy w akcie w sprawie rezerwatu są punkty załamania granic: nie

Sprawdzany akt wskazujący działania ochronne w latach 2018 – 2022: Zarządzenie Nr 11/2021 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 15 listopada 2021 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody Rogów Zakres czasowy kontrolowanego aktu: 15.11.2021 r. – 15.11.2022 r

Czas obowiązywania zadań ochronnych: 1 rok

Czy działania mogą być jeszcze realizowane: nie

Lp.	Działania określone w akcie	Informacja na temat realizacji od RDOŚ w Lublinie	Uwagi GDOŚ
1.	Wycinka dwuletnich odrostów drzew i krzewów. Usunięcie pozyskanej biomasy poza teren rezerwatu.	Zgodnie z protokołem z grudnia 2021 r. oraz opisem efektu ekologicznego, zrealizowano czynności.	Brak uwag.
2.	Wyrwanie siewek drzew i krzewów m. in. brzozy brodawkowatej <i>Betula pendula</i> , sosny zwyczajnej <i>Pinus sylvestris</i> , kruszyny pospolitej <i>Frangula alnus</i> , leszczyny pospolitej <i>Corylus avellana</i> , klona jawora <i>Acer pseudoplatanus</i> . Usunięcie pozyskanej biomasy poza teren rezerwatu.	Zgodnie z protokołem z grudnia 2021 r. oraz opisem efektu ekologicznego, zrealizowano czynności.	Brak uwag.
3.	Wyrwanie nawłoci kanadyjskiej <i>Solidago canadensis</i> wraz z kłaczami. Usunięcie pozyskanej biomasy poza teren rezerwatu.	Zgodnie z protokołem z grudnia 2021 r. oraz opisem efektu ekologicznego, zrealizowano	Brak uwag.

	czynności.	
--	------------	--

W uzasadnieniu jest wskazane, że rezerwat wchodzi w skład obszaru Natura 2000 Rogów PLH060062. Należy zaznaczyć, że tylko częściowo. Nie w każdym miejscu rezerwat Rogów pokrywa się z obszarem Natura 2000. Wskazane jest wydanie nowego aktu ustanawiającego w sprawie rezerwatu, określającego stan prawny oraz granice.

k) Rezerwat przyrody Roskosz

Cel ochrony rezerwatu: zachowanie unikalnych zbiorowisk torfowisk węglanowych, jak też ostoi chronionych i rzadkich gatunków ptaków.

Stopień osiągnięcia celu ochrony w ocenie RDOŚ w Lublinie na dzień 27.04.2023 r.:

Stan ochrony przedmiotu ochrony - zadowalający - jednak ze względu na specyfikę siedliska i sukcesję roślinności drzewiastej i krzewiastej w rezerwacie - konieczność kontynuowania zabiegów polegających na koszeniu oraz wycince odrostów drzew i krzewów. Widoczne efekty działań ochronnych.

Akt określający obowiązujący reżim prawny: Zarządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 26 listopada 1990 r. w sprawie uznania za rezerwaty przyrody (M.P. z 1990 r. Nr 48, poz. 366)

Czy w akcie w sprawie rezerwatu są punkty załamania granic: nie

Sprawdzany akt wskazujący działania ochronne w latach 2018 – 2022: Zarządzenie Nr 65/18 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 6 listopada 2018 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody "Roskosz"

Zakres czasowy kontrolowanego aktu: 6.11.2018 r. – 31.12.2022 r.

Czas obowiązywania zadań ochronnych: 5 lat

Czy działania mogą być jeszcze realizowane: tak

Lp.	Działania określone w akcie	Informacja na temat realizacji od RDOŚ w Lublinie	Uwagi GDOŚ
1.	1) wykonanie jednego pokosu w ciągu roku w terminie od 15 października do 15 lutego. 2) usunięcie uzyskanej biomasy poza obszar rezerwatu 3) usuwanie pojedynczych drzew, krzewów w okresie od 15 października do 15 lutego	Nadleśnictwo Chełm w sprawozdaniu ze zrealizowanych działań ochronnych (ZG.7212.2.2023) w latach 2018-2022, wskazało, że koszenie zostało zrealizowane na powierzchni 204,02 ha, natomiast usunięto pojedyncze drzewa na obszarze 0,44 ha.	Brak uwag

Zgodnie z zadaniami ochronnymi działania powinny obejmować obszar 204,56 ha (zrealizowano 204,46 ha). Nadleśnictwo Chełm może jeszcze realizować czynności do 6 listopada 2023 r.

Ponadto w paragrafie pierwszym Zarządzenie Nr 65/18 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 6 listopada 2018 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody "Roskosz" zapisano, że ustanawia się zadania ochronne

na lata 2018 -2023. Jest to niejednoznaczne. Ponieważ zarządzenie było wydane w listopadzie 2018 r., więc nie może obowiązywać wstecz, oraz może być wydane na maksymalnie 5 lat, czyli nie może obowiązywać w grudniu 2023 r. Wskazane jest wydanie nowego aktu ustanawiającego w sprawie rezerwatu, określającego stan prawny oraz granice.

I) Rezerwat przyrody Skarpa Dobrska

Cel ochrony rezerwatu: zachowanie wychodni i odsłoneń różnowiekowych osadów czwartorzędowych, różnorodnych form rzeźby terenu oraz ciepłolubnych muraw z licznymi rzadkimi gatunkami roślin.

Stopień osiągnięcia celu ochrony w ocenie RDOŚ w Lublinie na dzień 27.04.2023 r.:

Stan ochrony przedmiotu ochrony - zadowalający - jednak ze względu na specyfikę siedliska i sukcesję roślinności drzewiastej i krzewiastej w rezerwacie - konieczność kontynuowania zabiegów polegających na koszeniu oraz wycince odrostów drzew i krzewów. Niezbyt widoczne efekty działań ochronnych ze względu na silną ekspansję roślinności krzewiastej.

Akt określający obowiązujący reżim prawny: Zarządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 8 lipca 1991 r. w sprawie uznania za rezerwaty przyrody (M.P. z 1991 r. Nr 25, poz. 172).

Czy w akcie w sprawie rezerwatu są punkty załamania granic: nie

Sprawdzany akt wskazujący działania ochronne w latach 2018 – 2022: Zarządzenie Nr 63/19 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 28 października 2019 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody „Skarpa Dobrska”.

Zakres czasowy kontrolowanego aktu: 28.10.2019 r. – 28.10.2020 r.

Czas obowiązywania zadań ochronnych: 1 rok

Czy działania mogą być jeszcze realizowane: nie

Lp.	Działania określone w akcie	Informacja na temat realizacji od RDOŚ w Lublinie	Uwagi GDOŚ
1.	Wycinka odrostów drzew i krzewów takich jak: tarnina <i>Primus spinosa</i> , dereń świdwa <i>Cornus sanguinea</i> , leszczyna <i>Corylus avellana</i> , trzmielina brodawkowata <i>Euonymus verrocosus</i> , topola <i>Populus alba</i> , <i>Populus tremula</i> , grochodrzew <i>Robinia pseudoacacia</i> . Wykaszenie roślinności zielnej na obszarze murawy kserotermicznej. Usunięcie uzyskanej biomasy poza teren rezerwatu.	Zgodnie z protokołem z grudnia 2019 r., prace zrealizowano.	Brak uwag
2.	Usunięcie wołtoku (zwartej warstwy martwych części roślin), a także nagromadzonych liści i igliwia.	Zgodnie z protokołem z grudnia 2019 r., prace zrealizowano.	Brak uwag

Rezerwat przyrody Skarpa Dobrska kontrolowany był także podczas wizji terenowej 23 czerwca 2023 roku. Niewidoczny jest już efekt prac z 2019 r. Aktualnie RDOŚ w Lublinie realizuje czynności na niewielkich płatach muraw, na podstawie zarządzenia Nr 11/2022 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 30 września 2022 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody Skarpa Dobrska. W 2019 roku było to 7 ha, teraz działania prowadzone są na powierzchni 0,29 ha. Wskazane jest wydanie nowego aktu ustanawiającego w sprawie rezerwatu, określającego stan prawny oraz granice.

m) Rezerwat przyrody Skrzypny Ostrów

Cel ochrony rezerwatu: zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych fragmentu starego lasu mieszanego naturalnego pochodzenia ze stanowiskiem modrzewia polskiego.

Stopień osiągnięcia celu ochrony w ocenie RDOŚ w Lublinie na dzień 27.04.2023 r.:

Przed rokiem 2019 w rezerwacie stan ochrony przedmiotu ochrony zakwalifikowano jako zły, ze względu na brak odnawiania się modrzewia polskiego. Po wykonaniu zabiegów ochronnych stwierdzono odnawianie się modrzewia.

Akt określający obowiązujący reżim prawny: Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 7 października 1967 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M.P. z 1967 r. Nr 61, poz. 291).

Czy w akcie w sprawie rezerwatu są punkty załamania granic: nie

Sprawdzany akt wskazujący działania ochronne w latach 2018 – 2022: Zarządzenie Nr 40/2019 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 14 czerwca 2019 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody "Skrzypny Ostrów" Zakres czasowy kontrolowanego aktu: 14.06.2019 r. - 31.12.2022 r.

Czas obowiązywania zadań ochronnych: 5 lat

Czy działania mogą być jeszcze realizowane: tak

Lp.	Działania określone w akcie	Informacja na temat realizacji od RDOŚ w Lublinie	Uwagi GDOŚ
1.	Usunięcie podszytu leszczynowego oraz podrostu bukowego wraz z wywiezieniem uzyskanej biomasy poza teren rezerwatu przyrody	Nadleśnictwo Tomaszów zrealizowało zadanie.	Brak uwag
2.	Usunięcie około 50% drzew z górnego piętra drzewostanu (buk, grab) wraz z wywiezieniem biomasy poza teren rezerwatu. (Liczba drzew przeznaczona do wycinki - około 30 szt. o masie około 180 m3)	Nadleśnictwo Tomaszów zrealizowało zadanie.	Brak uwag
3.	Usunięcie około 10 szt. drzew (buk, grab) mających negatywny wpływ na owocowanie modrzewia. (Liczba drzew przeznaczona do wycinki - około 10 szt. o masie około 40 m3.)	Nadleśnictwo Tomaszów zrealizowało zadanie.	Brak uwag
4.	Zbiór nasion modrzewia polskiego na płachty, z drzew stojących, w roku wystąpienia średniego lub dobrego urodzaju.	Nadleśnictwo Tomaszów zrealizowało zadanie.	Brak uwag

5.	Przygotowanie gleby pod obsiew naturalny modrzewia polskiego poprzez wykonanie tzw. talerzy oraz pasów mineralnych wraz z usunięciem pojawiających się na powierzchni przewidzianej do odnowienia nalotów drzew i krzewów niepożądanych.	Nadleśnictwo Tomaszów zrealizowało zadanie.	Brak uwag
6.	Wykonanie odnowienia sztucznego sadzonkami modrzewia polskiego, wyhodowanymi w szkółce leśnej w Bełżcu, w miejscach odsłoniętych na skutek prowadzonych cięć, które będą się charakteryzować właściwymi warunkami siedliskowymi.	Nadleśnictwo Tomaszów zrealizowało zadanie.	Brak uwag
7.	Ochrona odnowienia/nasadzeń modrzewia polskiego przez okres 5 lat poprzez wykaszanie chwastów oraz wykonanie ogrodzenia siatką leśną.	Nadleśnictwo Tomaszów wykonało ogrodzenie oraz realizuje działanie.	Brak uwag

Wskazane jest wydanie nowego aktu ustanawiającego w sprawie rezerwatu, określającego stan prawny oraz granice.

n) Rezerwat przyrody Suśle Wzgórza

Cel ochrony rezerwatu: zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych stanowiska susła perełkowanego.

Stopień osiągnięcia celu ochrony w ocenie RDOŚ w Lublinie na dzień 27.04.2023 r.:

Stan ochrony przedmiotu ochrony - właściwy - jednak ze względu na duże wymagania siedliskowe susła perełkowanego konieczne jest coroczne kontynuowanie zabiegów ochronnych. Widoczne efekty działań ochronnych.

Akt określający obowiązujący reżim prawny: Zarządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 11 grudnia 1995 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M.P. z 1996 r. Nr 5, poz. 58).

Czy w akcie w sprawie rezerwatu są punkty załamania granic: nie

Sprawdzany akt wskazujący działania ochronne w latach 2018 – 2022: Zarządzenie Nr 4/2021 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 23 marca 2021 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu Suśle Wzgórza

Zakres czasowy kontrolowanego aktu: 23.03.2021 r. – 23.03.2022 r.

Czas obowiązywania zadań ochronnych: 1 rok

Czy działania mogą być jeszcze realizowane: nie

Lp.	Działania określone w akcie	Informacja na temat realizacji od RDOŚ w Lublinie	Uwagi GDOŚ
1.	Wypas krów lub innych kopytnych zwierząt gospodarskich (owce, konie, kozy) na wybranych powierzchniach	Zgodnie z załączonym protokołem prowadzony był wypas kóz.	Brak uwag

	w obrębie rezerwatu w terminie od około 15 maja do około 31 sierpnia, w zależności od zasobności murawy pastwiskowej.		
2.	W zależności od intensywności prowadzonego wypasu dwu lub trzykrotne koszenie roślinności zielnej w okresie od 1 maja do 15 października, ze zgrabieniem, zebraniem i wywiezieniem skoszonej biomasy poza obręb rezerwatu.	Zgodnie z załączonym protokołem wykonano koszenie z wywiezieniem poza rezerwat.	Brak uwag
3.	Rozbiórka tam i żeremi wybudowanych przez bobry europejskie. Rozbiórkę tam i żeremi należy wykonywać w terminie: od 1 marca do 15 kwietnia albo od 1 sierpnia do 31 października. Udrażnianie rowu melioracyjnego. Usuwanie odrostów drzew i krzewów porastających rów melioracyjny. Uzupełnianie ubytków ziemnych w brzegach rowu melioracyjnego. (w zależności od potrzeb)	Nie było potrzeby usuwania tam.	Brak uwag.
4.	W przypadku zaistnienia miejscowych przegęszczeń susłów perełkowanych możliwy jest odłów do 40 osobników z miejsc najbardziej przegęszczonych w rezerwacie w celu reintrodukowania ich do kolonii zagrożonych wymarciem lub tych, gdzie wymarły.	Nie stwierdzono potrzeby przenoszenia.	Brak uwag
5.	Odstrzał lisów w lokalnej populacji. (Do 20 sztuk na terenie rezerwatu i w promieniu do 3 km od jego granic.)	Zgodnie z protokołem zrealizowano odstrzał.	Brak uwag

W uzasadnieniu do zarządzenia wskazano, że rezerwat pokrywa się z obszarem Natura 2000 Suśle Wzgórza PLH060019, natomiast, niektóre fragmenty rezerwatu przyrody Suśle Wzgórza nie znajdują się w obszarze Natura 2000. W związku z powyższym powinno się ujednoczyć granicę dwóch form ochrony przyrody. Ponadto, w rezerwacie realizowany jest monitoring liczebności populacji susła perełkowanego, natomiast nie wskazano tego w zadaniach ochronnych. Nie było także decyzji derogacyjnej na realizację inwentaryzacji. Wskazane jest wydanie nowego aktu ustanawiającego w sprawie rezerwatu, określającego stan prawny oraz granice.

o) Rezerwat przyrody Wieprzec

Cel ochrony rezerwatu: zachowanie roślinności torfowiskowej z udziałem gatunków chronionych.

Stopień osiągnięcia celu ochrony w ocenie RDOŚ w Lublinie na dzień 27.04.2023 r.:

Stan ochrony przedmiotu ochrony niezadawalający, Tylko część rezerwatu objęta była działaniami ochronnymi. W rezerwacie obserwuje się silną sukcesję roślinności drzewiastej i krzewiastej. Ze względu na specyfikę siedliska i sukcesję roślinności drzewiastej i krzewiastej w rezerwacie istnieje konieczność kontynuowania zabiegów polegających na koszeniu.

Akt określający obowiązujący reżim prawny: Zarządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 26 listopada 1990 r. w sprawie uznania za rezerwaty przyrody (M. P. 1990 r. Nr 48, poz. 366).

Czy w akcie w sprawie rezerwatu są punkty załamania granic: nie

Sprawdzany akt wskazujący działania ochronne w latach 2018 – 2022: Zarządzenie Nr 7/2021 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 23 sierpnia 2021 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody Wieprzec

Zakres czasowy kontrolowanego aktu: 23.08.2021 r. – 23.08.2022 r.

Czas obowiązywania zadań ochronnych: 1 rok

Czy działania mogą być jeszcze realizowane: nie

Lp.	Działania określone w akcie	Informacja na temat realizacji od RDOŚ w Lublinie	Uwagi GDOŚ
1.	<p>Koszenie roślinności zielnej w terminach dostosowanych do potrzeb siedliska, tj. od dnia 15 września do 30 października, uszczegółowienie zadań:</p> <ul style="list-style-type: none"> - częstotliwość koszenia: jeden pokos co roku lub co dwa lata w przypadku naprzemiennego koszenia połowy działki (co roku po 50%); - koszenie na wysokości nie niższej niż 10 cm, - technika koszenia: w sposób nieniszczący struktury gleby, - w przypadku corocznego koszenia należy pozostawić nieskoszony fragment działki, o powierzchni wynoszącej 15-20% powierzchni tej działki; w przypadku koszenia w dwóch kolejnych pokosach (wykonywanych w odstępie roku lub 2 lat) należy pozostawić inne fragmenty nieskoszone; - zebranie i usunięcie skoszonej biomasy (w tym zakaz pozostawiania rozdrobnionej biomasy); w terminie do 2 tygodni po pokosie biomasa powinna zostać usunięta poza teren rezerwatu, dopuszczalne użytkowanie kośno-pastwiskowe w miejscach zarastających podrostem krzewów i drzew - wypas po pokosie w terminie nie wcześniej niż w dniu 15 września i kończy się nie później niż w dniu 15 października, przy 	<p>W notatce służbowej z października 2021 r. RDOŚ w Lublinie stwierdził, że działanie polegające na koszeniu roślinności zielnej zostało zrealizowane poprawnie.</p>	<p>Brak uwag.</p>

	<p>obsadzie zwierząt do 0,5 DJP/ha,</p> <p>- nie dopuszcza się: wałowania, stosowania komunalnych osadów ściekowych oraz stosowania podsiewu, nawożenia, wapnowania,; mechanicznego niszczenia struktury gleby, w tym bronowania i przeorywania; zakaz włókowania w okresie od dnia 1 kwietnia do dnia 1 września; zakaz stosowania środków ochrony roślin, z wyjątkiem selektywnego i miejscowego niszczenia uciążliwych gatunków inwazyjnych z zastosowaniem odpowiedniego sprzętu (np. mazaczy herbicydowych)</p>		
2.	<p>Rozbiórka tam i żeremi wybudowanych przez bobry europejskie.</p> <p>Rozbiórkę tam i żeremi należy wykonywać w terminie: od 1 marca do 15 kwietnia albo od 1 sierpnia do 31 października.</p>	<p>Nie stwierdzono konieczności rozbiórki tam.</p>	<p>Brak uwag</p>

Wskazane jest wydanie nowego aktu ustanawiającego w sprawie rezerwatu, określającego stan prawny oraz granice.

p) Rezerwat przyrody Żółwiowe Błota

Cel ochrony rezerwatu: zachowanie najliczniejszego w kraju stanowiska lęgowego żółwia błotnego oraz wielu chronionych i rzadkich gatunków zwierząt, a także wielu rzadkich i zagrożonych zespołów i gatunków roślin.

Stopień osiągnięcia celu ochrony w ocenie RDOŚ w Lublinie na dzień 27.04.2023 r.:

Stan ochrony przedmiotu ochrony właściwy - jednak ze względu na jego specyfikę niezbędna jest ich kontynuacja. Widoczne efekty działań ochronnych.

Akt określający obowiązujący reżim prawny: Zarządzenie Ministra Ochrony i Zasobów Naturalnych z dnia 17 listopada 1988 r. w sprawie uznania za rezerwaty przyrody (M.P. z 1988 r. Nr 32, poz. 293).

Czy w akcie w sprawie rezerwatu są punkty załamania granic: nie

Sprawdzany akt wskazujący działania ochronne w latach 2018 – 2022: Zarządzenie nr 4/2016 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 6 kwietnia 2016 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody "Żółwiowe Błota", zmienione zarządzeniem nr 39/2018 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 25 czerwca 2018 r. zmieniające zarządzenie nr 4/2016 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 6 kwietnia 2016 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody "Żółwiowe Błota"

Zakres czasowy kontrolowanego aktu: 1.01.2018 r. – 31.07.2018 r.

Czas obowiązywania zadań ochronnych: 2 lata i 3 miesiące

Czy działania mogą być jeszcze realizowane: nie

Działania wskazane w akcie z 2016 r. (realizowane do 1.01.2018 r. do 24.06.2018 r.)

Lp.	Działania określone w akcie	Informacja na temat realizacji od RDOŚ w	Uwagi GDOŚ
-----	-----------------------------	--	------------

		Lublinie	
1.	Zabezpieczanie gniazd żółwia błotnego metalowymi siatkami oraz ich maskowanie	Zrealizowano	Brak uwag
2.	Jesienna kontrola łągów oraz przenoszenie wyklutych żółwi do cieków i zbiorników wodnych.	Okres kontroli nie obejmował jesieni.	Brak uwag
3.	Odstrzał redukcyjny lisa.	Zrealizowano	Brak uwag
4.	Mechaniczne usuwanie drzew i krzewów na łągowiskach. Wywiezienie pozyskanej biomasy poza obszar rezerwatu.	Nie zrealizowano we wskazanym okresie. Wykonano w lipcu 2020 roku.	Pierwotnie akt miał obowiązywać do 6 kwietnia 2021 r. Ustanowiono nowy akt 31 lipca 2018 r., który wygasił poprzedni. Brak uwag.
5.	Remont grobli w zależności od potrzeb	Nie zrealizowano we wskazanym okresie. Wykonano w listopadzie 2018 roku.	Pierwotnie akt miał obowiązywać do 6 kwietnia 2021 r. Ustanowiono nowy akt 31 lipca 2018 r. który wygasił poprzedni. Brak uwag.

Działania wskazane w akcie zmieniającym w 2018 r. (działania realizowane od 25.06.2018 r. do 31.07.2018 r.)

Lp.	Działania określone w akcie	Informacja na temat realizacji od RDOŚ w Lublinie	Uwagi GDOŚ
1.	Zabezpieczanie gniazd żółwia błotnego metalowymi siatkami oraz ich maskowanie	Zrealizowano	Brak uwag
2.	Jesienna kontrola łągów oraz przenoszenie wyklutych żółwi do cieków i zbiorników wodnych.	Akt nie obejmował okresu jesiennego.	Brak uwag
3.	Odstrzał redukcyjny lisa (obszar całego rezerwatu)	Zrealizowano	Brak uwag
4.	Mechaniczne usuwanie drzew i krzewów na łągowiskach. Wywiezienie pozyskanej biomasy poza obszar rezerwatu.	Nie zrealizowano we wskazanym okresie. Wykonano w lipcu 2020 roku.	Pierwotnie akt miał obowiązywać do 6 kwietnia 2021 r. Ustanowiono nowy akt 31 lipca 2018 r., który wygasił poprzedni. Brak uwag.
5.	Remont grobli w zależności od potrzeb.	Nie zrealizowano we wskazanym okresie. Wykonano w listopadzie	Pierwotnie akt miał obowiązywać do 6 kwietnia 2021 r.

		2018 roku.	Ustanowiono nowy akt 31 lipca 2018 r. który wygasił poprzedni. Brak uwag.
6.	Usuwanie przetamowań i tam wykonanych przez bobry europejskie w pobliżu urządzeń piętrzących wodę	W okresie obowiązywania działania nie wykonywano.	Brak uwag
7.	1) Identyfikowanie w terenie drzew zasiedlonych przez kornika ostrożnego i sukcesywne ich usuwanie poprzez ich ścinkę, która ma być tak prowadzona, aby w jak najmniejszym stopniu ingerować w podszyt i ściółkę, 2) usunięcie uzyskanej biomasy poza obszar rezerwatu i spalanie pozostałości zrębkowych poza obszarem rezerwatu przyrody.	W ramach działań usunięto 147 sztuk sosny, opanowanej przez kornika ostrożnego.	Brak uwag
8.	Prowadzenie monitoringu kornika ostrożnego na obszarze rezerwatu „Żółwiowe Błota”, w związku z jego szybkim rozprzestrzenianiem się w celu szybkiego podejmowania działań ochronnych.	Monitoring wykonywany w ramach codziennych obowiązków przez pracowników Lasów Państwowych.	Brak uwag

Rezerwat przyrody Żółwiowy Błota kontrolowany był także podczas wizji terenowej 23 czerwca 2023 roku, podczas której widoczne były realizowane czynności wskazane w aktualnie obowiązujących działaniach ochronnych, których zakres przybliżony jest do obowiązujących w 2018 roku. Podczas wizji widoczne były miejsca usuniętych drzew i krzewów na łęgowskich oraz zabezpieczone gniazda żółwi błotnych. Ponadto naprawiona grobla jest aktualnie w dobrym stanie.

W ramach kontroli aktów stwierdzono, że RDOŚ w Lublinie popełnił rażący błąd (omyłkę pisarską, której nie wyprostowano), ponieważ w zarządzeniu Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z 31 lipca 2018 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody „Żółwiowe Błota”, w § 5 zdjęto zarządzenie wskazując nie akt pierwotny, tylko akt zmieniający pierwotne zarządzenie, nazywając je zarządzeniem ustanawiającym. W 2016 roku ustanowiono zadania ochronne (Zarządzenie nr 4/2016 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 6 kwietnia 2016 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody "Żółwiowe Błota"), 25 czerwca 2018 r. zmieniono zarządzenie (Zarządzenie nr 39/2018 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 25 czerwca 2018 r. zmieniające zarządzenie nr 4/2016 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 6 kwietnia 2016 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody "Żółwiowe Błota). Natomiast w § 5 zarządzenia z 31 lipca 2018 r., wskazano że traci moc Zarządzenie nr 39/18 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 25 czerwca 2018 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody „Żółwiowe Błota” traci moc. To zarządzenie było tylko zmianą. Poprawnie, RDOŚ w Lublinie powinien uchylić zarządzenie z 6 kwietnia 2016 r. Aktualnie obowiązują zadania ochronne ustanowione zarządzeniem Nr 6/2021 Regionalnego

Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 17 maja 2021 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu Żółwiowe Błota. Wskazane jest wydanie nowego aktu ustanawiającego w sprawie rezerwatu, określającego stan prawny oraz granice.

2) w zakresie wykonania czynności dopuszczonych zezwoleniem Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, mających na celu ochronę przyrody:

W latach 2018 – 2022 Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska wydał 7 decyzji, które dopuściły realizację działań z zakresu ochrony przyrody, które dotyczyły tylko rezerwatów położonych w granicach województwa lubelskiego. Czynnościom kontrolnym poddano następujące zezwolenia w rezerwacie przyrody:

Łabunie, Machnowska Góra - DZP-WP.6205.10.2018.AL z dnia 26.04.2018 r.

Skarpa Dobużańska - DZP-WP.6205.81.2018.PR z dnia 23.10.2018 r.

Łabunie - DZP-WP.6205.25.2019.PR z dnia 26.04.2019 r.

Stawska Góra, Torfowisko Sobowice - DZP-WP.6205.10.2020.ŁR.3 z dnia 19.03.2020 r.

Brzeźno, Machnowska Góra - DZP-WP.6205.19.2021.MO z dnia 16.04.2021 r.

Skarpa Dobrska - DZP-WP.6205.21.2022.DK.12 z dnia 26.04.2022 r.

Jeziro Brzeziczno - DZP-WP.6205.49.2022.DK.4 z dnia 1.07.2022 r.

W ramach działań dopuszczonych zezwoleniami Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska realizowano m.in. zbiór nasion, tkanek i okazów zielnikowych roślin, reintrodukcję żmijowca czerwonego czy aldrowandy pęcherzykowatej. W aktualnie nadal obowiązują trzy zezwolenia. Pierwsze z 16 kwietnia 2021 r. DZP-WP.6205.19.2021.MO dopuszcza w rezerwacie przyrody *Brzeźno* zbiór nasion, tkanek i okazów zielnikowych turzycy Hosta i marzycy rudej, natomiast w rezerwacie *Machnowska Góra* zbiór tkanek storczyka purpurowego w celu zwiększenia puli genowej, do rozmnażania ex-situ poza rezerwatem. Działanie to może być realizowane do 31 grudnia 2025 r., natomiast sprawozdanie z wykonania czynności z zakresu ochrony przyrody musi być złożone do 31 stycznia 2026 r. Drugie zezwolenie z dnia 26 kwietnia 2022 r. (DZP-WP.6205.21.2022.DK.12), dot. zbioru nasion, tkanek oraz okazu zielnikowego miłka wiosennego w rezerwacie przyrody *Skarpa Dobrska*, w celu zwiększenia puli genowej, do rozmnażania ex-situ. Działanie to może być realizowane do 31 grudnia 2026 r., natomiast sprawozdanie z wykonania czynności z zakresu ochrony przyrody musi być złożone do 31 stycznia 2027 r. Trzecią obowiązującą decyzją derogacyjną, jest wydana 1 lipca 2022 r. (DZP-WP.6205.49.2022.DK.4) zgoda na wprowadzenie osobników aldrowandy pęcherzykowatej (*Aldrovanda vesiculosa* L.), uzyskanych z rozmnażania ex situ. W ramach decyzji Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska dopuszczono tylko ruch pieszy, natomiast Minister Klimatu i Środowiska zezwolił na wprowadzenie gatunku roślin. Decyzja obowiązuje do 30 września 2023 r., natomiast sprawozdanie Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie powinien złożyć do 31 października 2023 r. Zgodnie z informacjami przekazanymi przez RDOŚ w Lublinie, wnioskowane czynności zostały zrealizowane w sierpniu 2022 r. (<https://www.gov.pl/web/rdos-lublin/ochrona-czynna-aldrowandy-pecherzykowatej-na-lubelszczyznie>).

W ramach czynności kontrolnych stwierdzono, że tylko w przypadku jednej decyzji złożono w terminie sprawozdania z realizacji działań. Dotyczyło to zezwolenia z dnia 26.04.2018 r. DZP-WP.6205.10.2018.AL dopuszczającego zbiór nasion, tkanek oraz okazów zielnikowych w rezerwacie przyrody *Łabunie* (ciemniżyca czarna) oraz *Machnowska Góra* (dziewięcisił popłocholistny). W trzech przypadkach Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska nie otrzymał sprawozdania ze zrealizowanych dwóch czynności przez Leśny Bank Genów Kostrzyca (DZP-WP.6205.25.2019.PR oraz DZP-WP.6205.10.2020.ŁR.3), a także jednej przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie (DZP-WP.6205.81.2018.PR).

3) w zakresie wprowadzenia aktów prawnych dotyczących rezerwatów przyrody w CRFOP:

CRFOP jest systemem teleinformatycznym prowadzonym przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy o *ochronie przyrody*, jednakże zgodnie z art. 113 ust 4 tejże ustawy organ, który nadzoruje daną formę ochrony przyrody powinien w terminie do 30 dni od wydania aktu uzupełnić dane w rejestrze. W ramach kontroli sprawdzano, czy są wprowadzone tytuły i miejsca publikacji aktów ustanawiających rezerwaty przyrody, zarządzenia w sprawie zadań ochronnych oraz skany tych aktów lub odnośniki do nich. Na dzień 30 kwietnia 2023 r. dla 88 rezerwatów przyrody województwa lubelskiego w CRFOP zostało zamieszczonych 206 aktów prawnych, dla których poniżej przedstawia się szczegółowe zestawienie.

- a) w przypadku 83 rezerwatów przyrody do wszystkich ustanowionych aktów są załączone skany lub odnośniki do publikatorów, umożliwiające użytkownikowi CRFOP podgląd opublikowanego dokumentu. Są to następujące rezerwaty przyrody: *Jata, Stawska Góra, Bachus, Szum, Nad Tanwią, Czartowe Pole, Kozie Góry, Jezioro Świerszczów, Torfowisko przy Jeziorze Czarnym, Łabunie, Jezioro Brzeziczno, Topór, Piekiełko Koło Tomaszowa Lubelskiego, Łęg na Kępie w Puławach, Rogów, Las Lipowy w Uroczysku Bukowiec, Chmielinne, Skrzypny Ostrów, Królowa Droga, Wolwinów, Łęg Dębowy koło Janowa Podlaskiego, Brzeźno, Czapliniac w Uroczysku Feliksówka, Brudzieniec, Podzamcze, Siedliszcze, Obary, Jezioro Obradowskie, Marynopol, Natalin, Liski I, Żmudź, Las Wagramski, Czarny Las, Liski, Stasin, Hubale, Gliniska, Dobryń, Olszanka, Wierzchowiska, Święty Roch, Debry, Lasy Parczewskie, Lasy Janowskie, Czapli Stóg, Czapliniac koło Gołębia, Kacze Błota, Popówka, Warzewo, Żółwiowe Błota, Małoziemce, Szklarnia, Skarpa Dobużańska, Broczówka, Roskosz, Wieprzec, Skarpa Dobrska, Bagno Serebryskie, Krowia Wyspa, Stary Las, Szwajcaria Podlaska, Kania, Suśle Wzgórza, Wygon Grabowiecki, Wodny Dół, Głęboka Dolina, Jezioro Orchowe, Magazyn, Trzy Jeziora, Doły Szczeckie, Las Królewski, Przecinka, Zarośle, Piskory, Jalinka, Omelno, Księżostany, Machnowska Góra, Torfowisko Sobowice, Serniawy, Wisła pod Zawichostem (województwo lubelskie), „Sugry” imienia Janusza Szostakiewicza.*
- b) w przypadku 5 rezerwatów przyrody RDOŚ w Lublinie nie dodał wszystkich skanów czy odnośników do wydanych aktów. Są to następujące rezerwaty przyrody: *Imielty Ług, Kra Jurajska, Chmiel, Kulak, Nowiny*

Ponadto, podczas kontroli CRFOP stwierdzono, że Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Lublinie na bieżąco wprowadza obowiązujące zadania ochronne w odpowiednim miejscu.

4) Uwagi ogólne

- Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Lublinie nie ustanowił żadnego planu ochrony dla rezerwatu przyrody. Nie ma także, obowiązujących dokumentów planistycznych wydanych przed 2008 rokiem, przez posiadającego kompetencje do ich ustanowienia, Wojewody Lubelskiego.
- Aktualnie tylko 20 rezerwatów przyrody posiada dokument planistyczny (zadania ochronne).
- Dla 83 rezerwatów (z 88) przyrody nie ma wydanych aktów w sprawie, które określałyby w sposób jednoznaczny przebieg granic obszaru chronionego. Wśród 16 obszarów, których dotyczyła szczegółowa kontrola, tylko rezerwat przyrody Podzamcze miał zarządzenie w sprawie, w którym określono szczegółowo granicę.
- Kilka rezerwatów ma swój odpowiednik (często o tej samej nazwie), w sieci Natura 2000, jednakże występuje niewielka różnica w przebiegu granic (np. rezerwat przyrody Hubale i obszar Natura 2000 Hubale PLH060008).
- W niektórych przypadkach, zadania ochronne w rezerwacie są odpowiedzią na plan zadań ochronnych, w części pokrywającej się z obszarem Natura 2000. Dokumenty planistyczne dla obszaru Natura 2000 mają zaplanowane działania na 10 lat, natomiast zadania ochronne wydawane są corocznie.
- Wśród działań zaplanowanych w zadaniach ochronnych brakuje monitoringów, które są realizowane (np. rezerwat Suśle Wzgórza).
- W niektórych przypadkach, tylko niewielkie fragmenty rezerwatów są objęte działaniami ochronnymi.
- Wśród rezerwatów, niektóre w ocenie RDOŚ w Lublinie mają stan przedmiotu ochrony określony jako niezadowolający, mimo to, aktualnie nie ma zaplanowanych działań ochronnych (np. rezerwat Czartowe Pole).
- Brak zebranej informacji na stronie RDOŚ w Lublinie (<https://www.gov.pl/web/rdos-lublin/>) lub w innym ogólnodostępnym miejscu, na temat wyznaczonych szlaków w rezerwach przyrody.

Ponadto, w ramach spotkania przedstawiciela GDOŚ z upoważnionymi do kontroli pracownikami RDOŚ w Lublinie, w dniu 23 czerwca 2023 r., ze strony RDOŚ zostały wskazane następujące problemy, które utrudniają realizację zadań ochronnych:

- brak ustawowych wskazań dla Lasów Państwowych do realizacji działań ochronnych, na terenach którymi zarządzają oraz chęci ich finansowania;
- niewystarczające środki na realizację działań otrzymywane z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie;

Zalecenia pokontrolne

1. Wszystkie rezerwaty przyrody powinny posiadać obowiązujące plany ochrony, określające zagrożenia, a także zakres działań służących zachowaniu celów ochrony rezerwatu. Zgodnie z art. 18 ust. 2 ustawy o ochronie przyrody plan ochrony ustanawia się w terminie 5 lat od uznania obszaru za rezerwat, natomiast zgodnie z art. 22 tejże ustawy do czasu ustanowienia planu ochrony sporządza się projekt zadań ochronnych.
2. Należy zaktualizować zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie w sprawie rezerwatów przyrody, dla rezerwatów, które nie posiadają aktu z określonymi punktami załamania granic. Większość aktów ustanawiających nie została

zaktualizowana po nowelizacji ustawy o ochrony przyrody. W związku z powyższym, wskazane jest ponowne wydanie aktów ustanawiających rezerwy przyrody.

3. Należy przeprowadzić analizę przebiegu granic obszarów Natura 2000 i rezerwatów przyrody, mających wspólny przedmiot ochrony i ujednolicić ich przebieg.
4. W przypadku gdy zadania ochronne w rezerwacie są odpowiedzią na plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000, w części pokrywającej się, należy zaplanować je, na jak najdłuższy możliwy okres.
5. W przypadku stwierdzenia, że stan przedmiotów ochrony w rezerwacie przyrody jest niezadowolający, należy jak najszybciej rozpocząć działania, w celu jego poprawy.
6. Organ powinien przykładać większą wagę do określania terminów obowiązywania zadań ochronnych czy zapisów w uzasadnieniu.
7. Należy umieścić zestawienie z nazwami zarządzeń dopuszczających ruch pieszy, rowerowy, konny czy narciarski oraz innych udostępnień w rezerwach przyrody na stronie www RDOŚ w Lublinie.
8. Zaleca się autokontrolę poprawności zamieszczenia danych i aktów prawnych w CRFOP.

MAREK KAJS
Zastępca Generalnego Dyrektora
/ – podpisany cyfrowo – /